

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1977/78:2 y

över bilaga 2 till propositionen 1977/78:42 om åtgärder för försörjningsberedskapen på tekoområdet jämte motioner

Till försvarsutskottet

Försvarsutskottet har beslutat inhämta yttrande från arbetsmarknadsutskottet över den till propositionen 1977/78:42 om åtgärder för försörjningsberedskapen på tekoområdet fogade bilagan 2 jämte motioner.

I den nämnda bilagan föreslås att riksdagen till Sysselsättningsskapande åtgärder på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag på 3 000 000 kr. Medlen är avsedda att utgöra ett engångsbidrag för temporärt fortsatt drift av spinneri- och väveriverksamheten vid Rydboholms AB i enlighet med avtal som träffats mellan staten och de svenska bomullsföretagen. Innehållet i denna del av avtalet har berörts i följande motioner: 1977/78:47, yrkandet 8, av Olof Palme m. fl. (s), 1977/78:28, yrkandena 1 och 2, av Arne Persson m. fl. (c, m, fp), 1977/78:32 av Rune Carlstein (s) och Gördis Hörnlund (s).

Försvarsutskottet har även av näringsutskottet begärt yttrande över propositionen.

Propositionen

Av propositionen framgår att den svenska bomullsindustrin omfattar fem företag, Almedahls AB, Kungsfors fabriker AB, Gustaf Werner AB, Rydboholms AB och AB Sjuntorp.

Trots omfattande investeringar som har gjorts under senare år och medfört hög teknisk standard inom svensk bomullsindustri föreligger lönsamhetsproblem för spinnerier och väverier. Utvecklingen har lett till att kapaciteten för spinning av bomullsgarn enligt propositionen har nått en från försörjningssynpunkt kritisk gräns, och det bedöms mot den bakgrunden väsentligt att säkra återstående maskinkapacitet. Avsikten med det tidigare nämnda avtalet med bomullsföretagen är att vidmakthålla produktionskapaciteten på detta område en tid framåt genom en kombination av löpande produktion och kapacitet i "malpåse".

Avtalet är treårigt och har slutits under förbehåll av riksdagens godkännande. Det medför en strukturomvandling av bomullsföretagen på den grundtextila sidan. Spinneriverksamheten vid AB Sjuntorp upphör, och företagets spinneriutrustning överläts till Kungsfors fabriker AB. Rydboholms AB upphör den 1 januari 1979 med både garn- och vävtillverkning. Viss del av företagets maskinutrustning övertas den 1 januari 1978 av Gustaf

Werner AB som under år 1978 hyr ut den till Rydboholm. Förhandlingar inleddes om ett fullständigt samgående mellan Almedahl och Kungsfors fabriker.

Enligt avtalet garanterar de nämnda företagen att produktion och produktionskapacitet upprätthålls under avtalsperioden i en omfattning som anges i propositionen (s. 73). Härför skall företagen uppbära statligt stöd. Rydboholms AB skall få ett bidrag om 3 milj. kr., och företaget utfäster sig i gengäld att under perioden den 1 juli 1977–31 december 1978 behålla den personal som är anställd i företagets spinneri och väveri. Denna grupp anställda utgjorde i september i år sammanlagt 112 personer (prop. s. 38).

Det angivna bidraget om 3 milj. kr. är avsett att bekostas från anslaget Sysselsättningskapande åtgärder. Finansieringsfrågorna i övrigt faller utanför utskottets ämnesområde.

Motionerna

Den socialdemokratiska partimotionen 47 anlägger en kritisk syn på propositionens uppläggning och där förordade riktlinjer för försörjningsberedskapen. När det gäller det aktuella avtalet förklarar motionärerna att de inte har haft möjlighet att bedöma dess företagsekonomiska innebörd. De vill på grund härav endast framhålla nödvändigheten av en samordnad planering och en omstrukturering under socialt acceptabla former även för bomullsföretagen. Inte minst i nuvarande konjunkturläge kan omställningen av den berörda personalen behöva ta längre tid än avtalet stipulerar. Ett ytterligare skäl för försiktighet är enligt motionärerna att det i propositionen uppgivna antalet anställda i bomullsspinnerierna torde vara för högt. Det kan innebära, fortsätter de, att gränsen för upprätthållande av en rimlig försörjningsberedskap överskrids, om man går så snabbt fram med omstruktureringen som propositionen förordar.

Avslutningsvis framförs i motionen krav på tillsyn och redovisning så att "inte företagen utnyttjar avtalet på ett för dem fördelaktigt sätt".

Förnyad prövning av möjligheterna att bevara spinneri- och vävnadsproduktionen vid Rydboholms AB begärs i motionerna 28 av Arne Persson m. fl. (c, m, fp) och 32 av Rune Carlstein (s) och Gördis Hörnlund (s). Motionärerna finner det oacceptabelt att lägga ned ett modernt spinneri och väveri. Vidare anförs arbetsmarknads- och regionalpolitiska skäl. Om en nedbantning av tillverkningen måste ske, sägs det i motionen 28, bör den fördelas proportionellt på de befintliga företagen. I motionen 32 invänds, liksom i den socialdemokratiska partimotionen, att antalet anställda vid bomullsspinnerierna är för högt angivet i propositionen. I propositionen (s. 75) anges antalet till ca 800. Rätta siffran, hävdar Rune Carlstein och Gördis Hörnlund, är i runt tal 500. Läger man ned spinnerierna vid Rydboholm och Sjuntorp kommer ca 400 personer att vara verksamma på de svenska bomullsspinnerierna. Av beredskapsskäl bör därför nuvarande sysselsättning bevaras.

Om yrkandet om förnyad prövning av möjligheterna att bevara Rydboholms spinneri och väveri inte bifalles, yrkas i motionerna 28 och 32 på en förlängning av avtalsperioden till den 1 januari 1981 för att ge bättre möjligheter åt de anställda att finna nya sysselsättningar.

Utskottet

Med iakttagande av den avgränsning av ämnesområdet som följer av försvarsutskottets beslut om inhämtande av yttrande får arbetsmarknadsutskottet anföra följande.

Det föreliggande avtalet med bomullsföretagen syftar till att inom en ekonomiskt godtagbar ram säkra en från försörjningsberedskapssynpunkt nödvändig maskinkapacitet för spinning av bomullsgarn inom landet. Det ingår som ett led i avtalet att Rydboholms spinneri och väveri läggs ned. Det skulle väsentligt rubba förutsättningarna för det ingångna avtalet att på nytt aktualisera möjligheten till fortsatt produktion vid dessa enheter inom företaget. Utskottet kan därför inte ställa sig bakom förstahandsyrkandena i motionerna 28 och 32. Dessa yrkanden innebär i sak att avtalet rivs upp.

Utskottet har å andra sidan förståelse för den oro för avtalets sysselsättningsmässiga konsekvenser som kommer till uttryck i de båda nämnda motionerna och som också ligger bakom de synpunkter på avtalet som kommer fram i den socialdemokratiska partimotionen. Rydboholm ligger i Borås kommun. Denna kommun liksom den omgivande Sjuhäradsbygden har drabbats särskilt hårt av den allmänna nedgång inom tekobranschen som har pågått under längre tid och som väntas fortsätta. Tillkomsten av nya arbetstillfällen inom andra industrigrenar och utbyggnaden av offentlig service har inte på långt när kompensert de arbetstillfällen som har gått förlorade i tekoföretagen i Boråsregionen. Arbetslösheten bland arbetstagare inom tekobranschen är ovanligt hög. De anställda som berörs av nedläggningen av Rydboholms spinneri och väveri skulle vid en omedelbar friställning komma att möta en kärv arbetsmarknad.

Mot den bakgrund som här har tecknats noterar utskottet som tillfredsställande att avtalet inrymmer en klausul enligt vilken Rydboholms AB har åtagit sig att mot erhållande av det tidigare nämnda engångsbidraget inte avskeda personal i spinneri- och vävnadsanläggningarna under perioden 1 juli 1977–31 december 1978. I likhet med vad som anförs i den socialdemokratiska partimotionen vill dock utskottet lämna öppet om den angivna tiden kommer att visa sig tillräcklig för att genomföra en omställning av personalen på ett rimligt sätt. Avgörande härvidlag är bedömningen av den kommande utvecklingen och vilka alternativa sysselsättningsmöjligheter som står till buds. Med hänsyn till den besvärliga arbetsmarknadssituationen i Boråsregionen bör regeringen enligt utskottets uppfattning pröva möjligheterna att förlänga avtalet med Rydboholms AB.

I detta sammanhang vill utskottet påpeka att de socialdemokratiska

motionärerna har rätt när de framhåller att den i propositionen (s. 75) angivna siffran 800 för det totala antalet sysselsatta vid de svenska bomullsspinnerierna är för hög. Det rätta talet torde vara ca 500.

I partimotionen från socialdemokraterna framställs krav på insyn och kostnadsredovisning för att förhindra att "företagen utnyttjar avtalet på ett för dem fördelaktigt sätt". Det framgår inte av motionen om dessa krav även omfattar det föreslagna sysselsättningsbidraget till Rydboholms AB. I klarläggande syfte vill utskottet därför på nytt framhålla att det här gäller ett engångsbidrag för ett klart fixerat åtagande från företagets sida, nämligen att under en i avtalet bestämd tid behålla viss personalstyrka. Det innebär att den bidragsutbetalande myndigheten givetvis har att förvissa sig om att företaget fullgör sin del av avtalet. Om så sker skall bidraget i enlighet med avtalet betalas ut.

De här redovisade ställningstagandena innebär att utskottet för sin del inte har någon erinran mot att regeringen bemyndigas att träffa avtal med de svenska bomullsföretagen i enlighet med vad som förordas i propositionen. Ställningstagandet innebär samtidigt att utskottet i här aktuellt avseende i huvudsak biträder tankegångarna i den socialdemokratiska partimotionen 47, vilket skulle kunna göra det möjligt att förlänga avvecklingstiden vid Rydboholms AB. Därmed får också andrahandsyrkandena i motionerna 28 och 32 anses vara besvarade. Utskottet föreslår att vad som anförts med anledning av motionerna i aktuella delar bringas till regeringens kännedom.

Av det anförda följer slutligen att utskottet tillstyrker det i bilaga 2 till propositionen framlagda förslaget om att till fullföljande av avtalet ett belopp om 3 milj. kr. får tas i anspråk från anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder och att ett motsvarande belopp anvisas på tilläggsbudget I under samma rubrik.

Stockholm den 29 november 1977

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
ROLF WIRTÉN

Närvarande: Rolf Wirtén (fp), Bengt Fagerlund (s), Torsten Stridsman (c), Birger Nilsson (s), Gördis Hörnlund (s), Allan Gustafsson (c), Filip Fridolfsson (m), Arne Fransson (c), Elver Jonsson (fp), Pär Granstedt (c), Frida Berglund (s), Anna-Greta Leijon (s), Sten Svensson (m), Sune Johansson (s) och Lars Ulander (s).